

Wigan Pier (1939)

Autor: Karel Veliký

Pro pravicové či konzervativně smýšlející je George Orwell dodnes autoritou. Vždyť ve své románové dystopii *1984* jako jeden z prvních vylíčil možné „totalitářské“ vyústění vize socialismu. Sám ovšem před válkou také cítil socialisticky, což mj. ukazuje jeho práce z roku 1937 pojmenovaná *Cesta k Wigan Pier*, která se nedávno objevila v českém překladu. Málo známý text, spojení reportáže a eseje, líčí v první části dnes těžko představitelnou bídu severoanglických horníků, v druhé se autor zamýšlí nad socialismem na pozadí nástupu jeho novějších a rivalizujících podob: evropských fašismů. Obsah je tedy převážně dobový a jako takový má (jistou) historickou hodnotu. Celým spiskem však probleskují kritické postřehy platné i pro dnešní idealisty – a právě ty tu chceme z omezení historična vyzdvihnout a rozvést.

Nejprve však k Orwellovu „socialistickému cítění“. Vyplývá ze skutečnosti, že přebohaté „Britské impérium“, do poloviny minulého století přední kolonialistická a průmyslová velmoc těžící ze zdrojů podstatné části světa, udržovalo nemalou část vlastního anglického obyvatelstva ve zvířecké bídě. V bídě, v jaké se někdejší „chudobné vrstvy“ agrárních společností ocitaly jen v časech katastrofálních neúrod, válek a epidemií. A dosud žijící pamětníci, potomci těchto obětí „dějinně nutné“ kapitalistické „velké transformace“, obětí kdysi masově „osvobozovaných“ od pudy pro zotročování v továrnách na periferiích, vzpomínají na *slums* bez elektřiny ještě v době, kdy už koncertovali The Rolling Stones! I

v tomto je podnes platné varování. Zadíváte-li se do šklebných kožených masek mnohých zdejších a nyníjších „politických zástupců“, „expertů“ i zaměstnavatelů střihu Top 09 či ODS, je jasné, že od statistického a jiného „odborného“ dokládání, proč musíte chcípát hlady, je nedělí mnoho.

A teď k Orwellovým postřehům:

1) Obrodná hnutí přitahují „znepokojivou převahu pošuků“, kteří následně svým vystupováním odpuzují střizlivější sympatizanty.

Jenže na tom je sotva co divného, neboť lidé zatlačení vládnoucím režimem na okraj či za něj, musí nutně být s jeho centrem jaksi „nekompatibilní“. Tlakem pak bývají často ještě nějak „deformovaní“, a tím i nekonformní vůči těm, kteří jsou schopni se režimnímu jádru přizpůsobovat lépe. Což by ti „střízlivější“ měli mít vždy na paměti, protože tito „potrhlí“ a „pochybní“ bývají na rozdíl od nich první na ráně. Ona „deformace“ přitom nemusí být nutně duševní. Stačí neudržívaný chrup, protože jste si neplatili pojištění, a jste „prostě divní“... *Co s tím? Musí snad člověk s páchnoucími či bezzubými ústy ztratit předem naše sympatie a tím i důvěryhodnost?*

2) Obrodné hnutí znamená nejen (verbální) ochotu, ale i (praktickou) schopnost zbavit se (alespoň částečně) vlastního navyklého pohodlí. Orwell se např. domníval, že má-li Anglie přestat vykořisťovat dělníky i obyvatele kolonií, „nám všem nezbude než tvrdě dřít a žít se hlavně slanečky a bramborami“. Což je ale prý to poslední, co by si takový „levičák přál“. Dosadíme-li si za jeho „levičáka“ libovolně „pravičáka“, „tradicionalistu“ či „identitáře“, opovážili bychom se tvrdit opak?

U nejrůznějších „akademických enviromentalistů“, rozevlátých v šálce či rozhalence mezi letišti a kontinenty, aby pak nasyceným studentkám kázali o „udržitelném rozvoji“, je toto tázání zajisté zbytečné. Když se autor článku s podtitulem „Spory o pojetí radikální ekologie“ ptá „Začít u sebe! Ale jak?“ (A2, č. 6/2018, s. 28), předpokládáme, že by si i sám (mimo text) dokázal rovněž upřímně odpovědět ve smyslu: „Radikální cítění nestačí, je třeba radikálně žít. Jenže ono to prostě nejde!“

Jak kdesi píše Rudolf Jičín:

„Technické jevy jako třeba právě znečišťování ovzduší, jsou jen výsledkem ideového vývoje. Jsou to ideje týkající se moderních mýtů jako je mír, práce, rovnost, životní standard, technika, móda, konzum, turistika, sport, populární umění, hygiena a úpravnost. Odstraňte tyto ideje a budete mít čisté ovzduší. Jinak se namáháte úplně marně.“

Jak se vyrovnat s touto bezmocí? Nemyslet? Jít od toho? Plkat dál?

3) Chceme-li měnit svět a odstraňovat z něho nepravosti, znamená to zároveň „odstranit kus sebe samého“, píše správně Orwell. Že si v zápětí dokázal otevřeně přiznat, jak toho není vůbec mocen, je na této jeho knížečce asi nejpozoruhodnější. „Socialista Orwell“ by sice rád „pozvedl zubožené dělníky“, nikdy se však této „službě“ neoddá zcela – žitím. Nepatří k nim totiž. Naopak ukazuje, jak se jich – prý kvůli své výchově „snoba z nižší střední třídy“ – vlastně hluboce štítí! Páchnou mu, tak jako páchli Flaubertovi, jinému a ještě dovednějšimu kritikovi „buržoazní společnosti“, který se z toho „znečištěného vzduchu“ jednou prý dokonce roznemohl... Lze vůbec takovýmto pocitům účinně čelit?

K tomu by jistě měli co říci vyhořelí sociální pracovníci, po léta bezvýsledně usilující „pozdvihnout cikány“, pečující o chronicky postižené, zdravotníci z misí v černé Africe. Ale také nacionalisté a vlastenci, tupení, vysmívání a nepochopení těmi, za něž se svými postoji staví. Např. „bátoryáda“ coby likvidační kampaň byla skutečná svěťáckovská zvrácenost. „Ten národ, to je bahno,“ konstatoval Karel Kramář poté, co Národní sjednocení propadlo v demokratických volbách.

Podníceno recenzí Adama Šůry „O socialismu s přísnou láskou“ z časopisu *Respekt*. Kniha *Cesta k Wigan Pier* vyšla u nakladatelství Argo.